

การปะติด

การปะติด เป็นวิธีสร้างงานศิลปะชนิดหนึ่งซึ่งหมายถึง การนำวัสดุตามธรรมชาติ และวัสดุที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น ไม้ ไม้ กิ่งไม้ กระดาษ สิ่งทอ ฯลฯ มาติดกับพื้นรองรับ ซึ่งอาจจะเป็นแผ่นไม้ ผืนผ้าใบ กระดาษ การปะติดมีชื่อต่าง ๆ กันตามแต่กระบวนการทำ เช่น คอลลาจ (collage) มอนтаж (montage) แอสเซมบลจ (assemblage) เป็นต้น

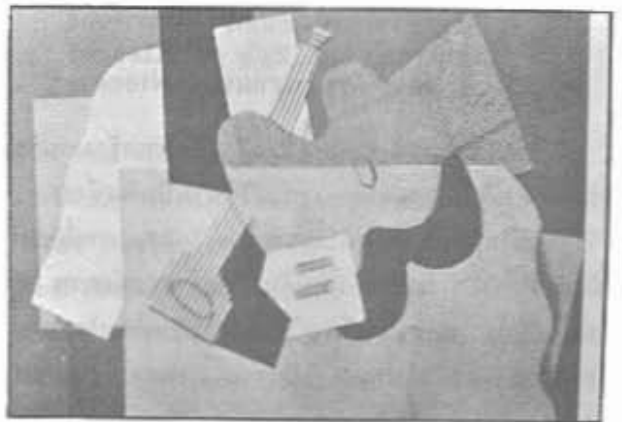
ประวัติความเป็นมาของงานศิลปะประเภทปะติด

งานศิลปะประเภทปะติดนี้พัฒนามาจากงานประเภทช่าง (crafts) ในประเทศตะวันตก ซึ่งคนในประเทศแถบนี้ทำกันมานานหรือเป็นกิจกรรมขณะอยู่ค่ายพักแรม ซึ่งนิยมกันมากในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ที่เรียกว่า การปะติดกระดาษ (papiers colles) ซึ่งเป็นภาษาฝรั่งเศส papiers แปลว่ากระดาษ และ colles แปลว่า ปะหรือติดด้วยกาว (to glue หรือ to paste) งานประเภทการปะติดกระดาษนี้ เป็นงานประเภทศิลปะตกแต่ง (decorative art) โดยใช้กระดาษสีมาปะ, ทับ, และซ้อนกันด้วยกาว ในปี ค.ศ. ๑๙๑๒ - ๑๙๑๓ ศิลปินในลัทธิคิวบิซึม (Cubism) สองคน คือ เพลอ ปิกาสโซ (Pablo Picasso) และ จอร์จ บราค (George Braque) ได้นำแนวคิดของการปะติดกระดาษมาใช้ในการสร้างศิลปะ โดยใช้วัสดุต่างๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์, ตั๋ว (เช่น ตั๋วหนัง ตั๋วรถประจำทาง), กระดาษที่พับเป็นรูปแบบ, เศษไม้, เศษแก้ว, เส้นลวด, ทราย ฯลฯ มาติดการสร้างระนาบ (surface) ของจิตรกรรมให้เป็นรูปแบบ และลักษณะผิวพื้น (texture) ต่างๆ ต่อมาศิลปินในกลุ่มดาดาอิสต์ (Dadaists) และกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์ (surrealists) ได้นำความคิดนี้มาใช้สร้างงานในกลุ่มของตน และให้ชื่อเทคนิคการทำงานประเภทนี้ว่า คอลลาจ (collage) ซึ่งจะเห็นได้จากงานของ แมกซ์ เอิร์นสต์ (Max Ernst) จัง อาร์พ

(Jean Arp) เคอร์ท ชวิทเตอร์ส (Kurt Schwitters) และ มาเซล ดูชองปี (Marcel Duchamp) เป็นต้น (ดูภาพประกอบ)

งานคอลลาจ ของเคอร์ท ชวิทเตอร์ส
ชื่อ "เพื่อเคท" (For Kate) ๑๙๑๙

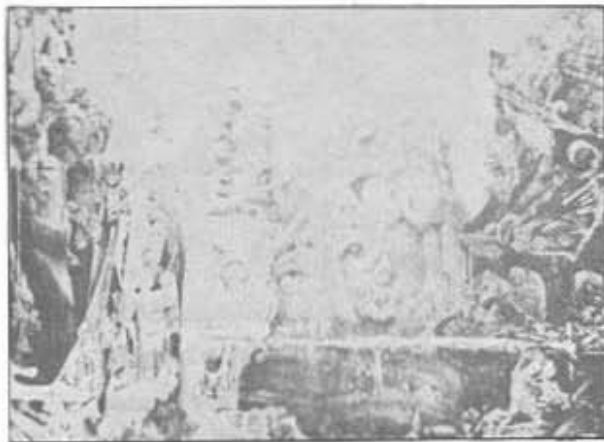

งานคอลลาจ ของจอร์จ บราค
ชื่อ "กีตาร์ และคลาริเน็ต" (Guitar and Clarinet) 1918

งานศิลปะประเภทการปะติด

แนวการทำงานแบบปะติดนี้ มีหลายประเภทซึ่งแตกต่างกันบ้างในด้านของกระบวนการ และวัสดุที่ใช้ตัวอย่างเช่น

๑. คอลลาจ (collage) เป็นงานศิลปะซึ่งใช้วิธีปะติดที่รู้จักกันกว้างขวางที่สุด งานประเภทนี้ จัดอยู่ในประเภทจิตรกรรม (painting) โดยการนำวัสดุต่างๆ มาติดกับพื้นรองรับด้วยกาว งานประเภทคอลลาจนี้อาจอยู่ในรูปแบบของการนำวัสดุต่าง ๆ มาติดกับภาพล้วนๆ หรืองานปะติดผสมกับการระบายสี และวาดเส้นหรืองานปะติดประกอบด้วยเทคนิคที่เรียกว่าฟรอตตาจ (frottage) ซึ่งเป็นเทคนิคของการพิมพ์ภาพที่อยู่ในลักษณะลอกโดยฝนผิว (rubbing) ของวัตถุ (ดูภาพประกอบ) ลักษณะเช่นนี้ จัดเป็นงานประเภทคอลลาจทั้งสิ้น

จิตรกรรมของแมกซ์ เอิร์นสท์ 'ใจกลางของความเงียบสงบ' (The Eye of Silence) ปี ค.ศ. ๑๙๒๔ ตัวอย่างงานเทคนิคฟรอตตาจ

๒. มอนตาจ (montage) เป็นการสร้างงานศิลปะซึ่งคล้ายคลึงกับคอลลาจ เพราะใช้ภาพเป็นตัวเชื่อม แต่วัสดุที่ใช้ในการปะติดนั้นเป็นภาพถ่าย และภาพที่คัดจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาปะเข้าด้วยกัน โดยอาจจะต่อภาพ หรือปะ, ทับ, และซ้อนกัน ให้เกิดภาพใหม่ที่แปลกไปจากภาพเดิม งานมอนตาจนี้ก็เป็งาน ประเภทจิตรกรรม (painting) เช่นกัน

๓. แอสเซมบลิจ (assemblage) เป็นการสร้างงานศิลปะโดยการนำวัสดุขนาดมาปะติด ด้วยวิธีต่างๆ เช่น เชื่อม, ตอกทิ่ม, ตอกตะปู, ยึด, ตรึง, เย็บ ฯลฯ วัสดุที่ใช้สร้างงานศิลปะประเภทนี้มีมากมายกว่าคอลลาจ เช่น อาจจะเป็นโลหะ หนึ่ง ไม้ ฯลฯ งานศิลปะที่เกิดจากการสร้างงานโดยวิธีแอสเซมบลิจจะมี

ลักษณะเป็นทั้งจิตรกรรม (painting) และประติมากรรม (sculpture) หรือลักษณะผสมผสาน ระหว่างจิตรกรรม และประติมากรรมชนิดที่เรียกว่า จิตรกรรม ๓ มิติ (3-D painting)

ตัวอย่างงานแอสเซมบลิจ ของพอล ปิกัสโซ ชื่อ "ผู้หญิงกับรถเข็นเด็ก" (Woman with a Pram) ๑๙๕๔-๑๙๖๐

๔. คอลโลกราฟ (collograph) คืองานพิมพ์ที่ใช้แม่พิมพ์ซึ่งทำขึ้นโดยการปะแบบคอลลาจ ด้วยการนำวัสดุต่าง ๆ เช่น แผ่นไม้, เชือก, ตะแกรงลวด, ฯลฯ มาปะติดกับพื้นรองรับ เมื่อพิมพ์ออกมาภาพพิมพ์ที่เกิดขึ้น นอกจากจะมีสีตามที่มีพิมพ์ออกมาแล้ว ยังมีรอยบุ๋ม เว้า สูง ต่ำ ซึ่งเกิดจากการที่กระดาษพิมพ์ ถูกกดลงไปบนแม่พิมพ์

๕. เดคูปาจ (Decoupage) เป็นเทคนิคของงานประดิษฐ์ โดยการนำภาพมาติดกาบ แล้วประดิษฐ์เข้ากับพื้นรองรับแล้วเคลือบด้วยน้ำยาจนภาพที่ติดนั้นแทบจะเป็นเนื้อเดียวกับพื้นรองรับ

การนำงานประเภทประดิษฐ์ไปใช้ในการศึกษา

นักศิลปศึกษานำแนวคิดของการประดิษฐ์มาเป็นกิจกรรมศิลปะในโรงเรียนให้นักเรียนระดับประถมและมัธยมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ และส่งเสริมความเข้าใจในการแสดงออกของมนุษย์ผู้ไม่เคยพอใจที่จะหยุดนิ่งอยู่กับที่ และแสวงหาโอกาสท้าทายในการสื่อความหมายกับสังคม หรือโลกภายนอกอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในเทคนิคการสร้างงาน และรูปแบบศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งจะได้สอดคล้อง

กับยุคก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยี เพราะสองสิ่งนี้มีบทบาทสอดคล้องเข้ากับชีวิตของมนุษย์ปัจจุบันในทุก ๆ ด้านอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก กิจกรรมประดิษฐ์เป็นตัวอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการของศิลปินในอันที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และเทคนิคเก่า คือเปลี่ยนแปลงสิ่งของของจิตรกรรมจากรูปแบบ และเทคนิคเก่าของการวาดภาพ และระบายสี ให้เป็นรูปแบบ และเทคนิคใหม่ด้วยการนำเอาวัสดุรูปแบบต่าง ๆ ที่มีสีและลักษณะผิวพื้นแปลกๆ มาประกอบลงบนพื้นรองรับ นอกจากนั้นงานประดิษฐ์ยังเป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงขั้วขานมิติของงานจิตรกรรม ซึ่งว่าด้วยเรื่องของการสัมผัสรับรู้ทางตา (visual) ให้ผสมผสานกับงานประดิษฐ์กรรม ซึ่งว่าด้วยเรื่องของการสัมผัสรับรู้ทางตา และทางมือ (visual and haptic) อีกด้วย

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์

บรรณานุกรม

- Ades, Dawn. Dada and Surrealism. Thames and Hudson, London, 1974.
 Compton, Michael. Pop Art. Hamlyn Publishing Group Limited, 1970.
 Feldman, Edmund B. Art as Image and Idea. Prentice - Hall Inc., 1967.
 Gombrich. E.H. The Story of Art. Phaidon Press Ltd., 1972.
 Penrose, Ronald. Picasso Sculptures. Methuen and Co. Ltd., 1965.
 Pluckrose, Henry. The Book of Crafts. Evans Brothers Limited, London, 1971.
 Mayer, Ralph. A Dictionary of Art Terms and Techniques. First Barnes & Noble Books, 1981.